

طیب عیسوی هوش

فارسی عمومی ویژه دانشجویان علوم پزشکی

www.ketab.ir

تالیف

دکتر معصومه سامانی

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تهران

سرشناسه : سامانی، معصومه، ۱۳۵۳ -
 عنوان و نام پدیدآور : طبیب عیسوی هوش : فارسی عمومی ویژه دانشجویان علوم پزشکی / معصومه سامانی.
 مشخصات نشر : تهران: ایده نو، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری : ۳۵۰ص.
 شابک : 978-600-6354-53-8
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 عنوان دیگر : فارسی عمومی ویژه دانشجویان علوم پزشکی.
 موضوع : ادبیات فارسی -- مجموعه‌ها
 Persian literature -- Collections
 شعر فارسی -- مجموعه‌ها
 Persian poetry -- Collections
 رده بندی کنگره : PIR۴۰۰۵
 رده بندی دیویی : ۸۱۰/۸
 شماره کتابشناسی ملی : ۸۷۴۹۳۵۷
 اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

تاریخ درخواست : ۱۴۰۰/۱۲/۰۵
 تاریخ پاسخگویی :
 کد پیگیری : 8767512

نام کتاب: طبیب عیسوی هوش، فارسی عمومی، ویژه دانشجویان علوم پزشکی

مولف: دکتر معصومه سامانی

ناشر: ایده نو

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰

قیمت: ۱۰۰.۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۵۴-۵۳-۸

آدرس پستی: ایران، تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه نوروز، پلاک ۷، طبقه اول

شماره تلفن: ۶۶۴۱۴۴۱۵ نمابر: ۰۸۳۵۶۶۹۶ کد پستی: ۱۳۱۴۶۸۴۶۳۱

www.newideabook.com info@newideabook.com

فهرست مطالب

خواجه نظام الملک طوسی ۷ سلطان محمود و قاضی نادرست ۴۹ خیام نیشابوری رباعیات ۵۳ محمد غزالی طوسی اندر ریاضت نفس ۵۵ سنایی غزنوی ارزش قناعت ۵۷ زهد رنگ آمیز ۵۸ رنج حکما ۵۸ محمد بن منور بندخواجگی ۵۹ رشیدالدین میبدی آه مظلوم ۶۱ ادبیات غنایی ۶۳ نظامی گنجوی مرگ فرهاد ۶۴ نظامی عروضی محمد زکریا و امیر سامانی ۶۶ نصرالله منشی طیب حاذق ۶۸ پیری مار ۶۹ سعدالدین وراوینی داستان بزرجمهر با خسرو ۷۱ عطار نیشابوری فضیل عیاض ۷۲ داستان شیخ سماعان ۷۴ فصل سوم: از حمله ی مغول تا پایان عصر تیموری ۷۹ ادبیات تعلیمی ۸۶	پیش گفتار ۷ بهترین سر آغاز ۹ در نصیحت فرزند ۹ فصل اول: از حمله ی اعراب تا پایان عصر غزنویان ۱۱ رودکی بوی جوی مولیان ۱۶ گذر عمر ۱۶ محمد طبری خبر نوح نبی علیه السلام ۱۷ ادبیات حماسی ۲۱ حکیم فردوسی داستان تولد رستم ۲۳ قاضی تنوخ پزشک دانا ۲۶ بهبودی معجزه آسا ۲۷ ابوالفضل بیهقی درمان خشم ۲۹ ناصر خسرو قبادیانی صفت شهر مصر و ولایتش ۳۲ ادبیات عرفانی ۳۵ خواجه عبدالله انصاری الهی نامه ۳۷ علی هجویری پیرزندیق ۳۹ فصل دوم: عصر سلجوقیان تا حمله ی مغول ۴۱ عنصر المعالی کیکاووس اندر ترتیب علم طب ۴۶ در پیشی جستن از سخن دانی ۴۷
---	--

خواجه نصیرالدین طوسی

آداب سخن گفتن..... ۸۷

سعدی شیرازی

حکایاتی از گلستان

راهنمای تندرستی..... ۸۹

ناخوش آواز..... ۸۹

حج راستین..... ۹۰

سنگ قبر..... ۹۰

دعای خیر..... ۹۱

حکایاتی از بوستان

نکوهش ناسپاسی..... ۹۱

در ستایش کرم..... ۹۱

دو غزل از سعدی

یار مهر گسل..... ۹۲

حاصل عمر..... ۹۲

جلال الدین بلخی (مولوی)

غزلیات شمس

بمیرید، متر سید!..... ۹۴

کجایید؟ بیاید..... ۹۴

مثنوی معنوی

پادشاه و کنیزک..... ۹۵

عظاملک جوینی

در چگونگی احوال مغول..... ۹۹

حافظ شیرازی

حدیث آرزومندی..... ۱۰۱

قصر آرزو..... ۱۰۱

عاقبت کار..... ۱۰۲

عبیدزاکانی

خلعت سلطان..... ۱۰۳

تصحیف..... ۱۰۳

خسیس..... ۱۰۳

دزد حاضر جواب..... ۱۰۴

جامه‌ی نیم داشت..... ۱۰۴

عبدالرحمان جامی

شیخ ابوطاهر کرد..... ۱۰۵

فصل چهارم: عصر صفویان..... ۱۰۷

محتشم کاشانی

شعر خون چکان، نظم گریه خیز..... ۱۱۱

وحشی بافقی

یار دل آزار..... ۱۱۲

صائب تبریزی

حذر کن..... ۱۱۴

تک بیت‌ها..... ۱۱۴

فصل پنجم: افشاریان، زندیان و قاجاریه..... ۱۱۵

قائم مقام فراهانی

نامه‌ای به یک دوست..... ۱۱۸

فروغی بسطامی

مردان خدا..... ۱۲۰

فصل ششم: عصر انقلاب مشروطیت..... ۱۲۱

اشرف الدین حسینی گیلانی

ای وای وطنم..... ۱۲۴

ایرج میرزا

داغ جوان..... ۱۲۶

علامه دهخدا

مکتوب یکی از مخدرات..... ۱۲۷

ملک الشعرا بهار

کار ایران با خداست..... ۱۲۹

فرخی یزدی

آزادی..... ۱۳۱

میرزاده‌ی عشقی

شاعر زندانی..... ۱۳۲

عناصر داستان.....	۱۶۶
محمد علی جمال زاده	
کوچه‌ی بی‌نام.....	۱۶۹
صادق هدایت	
داش آکل.....	۱۷۵
صادق چوبک	
پاچه خیزک.....	۱۸۳
سیمین دانشور	
سووشون.....	۱۸۸
جلال آل احمد	
حسی در میقات.....	۱۹۲
مدیر مدرسه.....	۱۹۳
احمد محمود	
زمین سوخته.....	۱۹۶
صمد بهرنگی	
مامی سیاه کو چولو.....	۲۰۲
محمود دولت آبادی	
عقیل عقیل.....	۲۰۵
زویا پیرزاد	
طعم گس خرمالو.....	۲۱۲
منیرو روانی پور	
اهل غرق.....	۲۱۵
مصطفی مستور	
استخوان خوک و دست‌های جذامی.....	۲۱۹
فصل هشتم: طنز پردازان معاصر.....	۲۲۳
ادبیات انتقادی.....	۲۲۴
فریدون تولی	
جذام.....	۲۲۶
کیومرث صابری فومنی	
بیمارستان آموزشی.....	۲۳۱
مثنوی ملّانا.....	۲۳۳

فصل هفتم: بخش نخست: ادبیات معاصر (شعر)	
.....	۱۳۳
نیما یوشیج	
شب.....	۱۳۷
پروین اعتصامی	
زن.....	۱۳۸
شهریار تبریزی	
بی‌وفا.....	۱۴۰
... که نیستم.....	۱۴۰
احمد شاملو	
عشق.....	۱۴۱
اشارت.....	۱۴۲
فریدون مشیری	
اشکی در گذرگاه تاریخ.....	۱۴۳
امیر هوشنگ ابتهاج	
زبان نگاه.....	۱۴۵
مهدی اخوان ثالث	
آخر شاه‌نامه.....	۱۴۶
سهراب سپهری	
اهل کاشانم.....	۱۵۱
فروغ فرخ‌زاد	
پنجره.....	۱۵۵
محمدرضا شفیعی کدکنی	
نغمه‌ی محبت.....	۱۵۸
نغمه سازباغ بی‌برگی.....	۱۵۹
قیصر امین پور	
لحظه‌های کاغذی.....	۱۶۱
اشتهاق.....	۱۶۱
بخش دوم: ادبیات داستانی معاصر	
.....	۱۶۳
ادبیات داستانی.....	۱۶۴
انواع ادبیات داستانی.....	۱۶۴

فصل نهم: ادبیات داستانی جهان:

پزشکان نویسنده ۲۳۵

آرتور کان دوئل

درنده‌ی باسکرویل ۲۳۶

آنتوان چخوف

بو قلمون صفت ۲۴۰

آرتور شنیتسلر

رویا ۲۴۵

ویلیام سامرست موام

اسارت بشر ۲۴۸

میخائیل بولگاکف

گلوی آهنی ۲۵۲

آرچیبالد ژوزف کرونین

دژ ۲۵۹

استانیسلاو لم

سولاریس ۲۶۴

اروین یالوم

وقتی نیچه گریست ۲۶۸

مایکل کراپتون

قاتل رایانه‌ای ۲۷۲

خالد حسینی

بادبادک باز ۲۷۷

فصل دهم: متون پزشکی کهن ۲۸۱

حکیم میسری

علاج ویا ۲۸۴

ابو علی سینا

رساله‌ی نبض ۲۸۶

ابو منصور موفق هروی

عسل ۲۸۷

سیب ۲۸۷

ابوبکر ربیع اخوینی بخاری

باب ۱۸۴: بهداشت ۲۸۹

باب ۴۳: درباره‌ی ورزش ۲۹۰

سید اسماعیل جرجانی

اندر شناختن آن که خلط چیست و

چند است ۳۹۱

اندر شناختن نشانه‌های غلبه خون و

بیماری‌های خونی ۲۹۱

اندر شناختن نشانه‌های غلبه‌ی بلغم و

بیماری‌های بلغمی ۲۹۲

اندر شناختن نشانه‌های غلبه‌ی صفرا و

بیماری‌های صفراوی ۲۹۲

اندر شناختن نشانه‌های غلبه‌ی سودا و

بیماری‌های سودایی ۲۹۲

فصل یازدهم: آیین نگارش ۲۹۵

نامه نگاری ۲۹۶

نشانه گذاری ۳۰۶

شیوه‌ی خط فارسی ۳۱۲

خلاصه نویسی ۳۱۷

گزارش نویسی ۳۲۲

واژه‌نامه ۳۲۵

فهرست منابع ۳۴۷

پیش گفتار

ادبیات جویباری از ذوق و احساس و اندیشه است که از دل و جان سرچشمه می‌گیرد و بر زبان جاری می‌شود و دشت وجود را سیراب می‌سازد. این جویبارها به هم می‌پیوندند و دریای میراث ادبی یک ملت را به وجود می‌آورند. ادبیات، هنر است و عاطفه و تخیل عناصر ناگزیر آن هستند. چه معیاری برای سنجش احساس و خیال وجود دارد؟ شاید تنها محک ادبیات، ذوق و سلیقه‌ی مخاطبان باشد!

تدریس درس فارسی عمومی کار بسیار دشواری است و این دشواری دلایلی دارد. نخست همراهی واژه‌ی «عمومی» با نام فارسی است. تنها همین واژه، طرز نگاه جامعه‌ی دانشگاهی کشور را به این درس تغییر داده و این تغییر که البته کفّه‌ی منفی آن سنگین‌تر است، ادامه دارد. در واقع آن چه قرار است تدریس شود، ادبیات است نه زبان فارسی. بهتر است مرز میان زبان و ادبیات را از هم جدا کنیم. آن چه دانش‌های زبانی فارسی را در بر می‌گیرد، در سال‌های مدرسه تدریس شده و به وفور هم شده است. با این حال کمتر دانشجویی می‌تواند یک انشا یا نامه‌ی اداری درست بنویسد. دانشجوی کلاس فارسی در دانشگاه چیزی بیش‌تر از آن چه خود می‌داند، می‌خواهد. حقیقت این است که استادان این درس، مسئولیت و رسالت سنگینی بر دوش دارند. چرا که این آخرین باری است که دانشجویان رسماً با مبحث ادبیات سروکار دارند و اگر استادان بتوانند آن‌ها را علاقمند به ادبیات کنند (نه زبان!)، دیگر نیازی به اصرار و تکلیف و شاید آزمون هم نیست. بنابراین باید در کلاس‌ها در مورد علاقمندی‌ها پرسش کرد، نیاز نسل امروز را شناخت و مباحث ادبی متناسب را مطرح کرد و در کنار آن‌ها به مباحث کاربردی زبان نیز پرداخت.

دشواری دیگر تدریس این درس، همانا هنر بودن و ذوقی بودن ادبیات است. سلیقه‌ها نسبت به مباحث مختلف ادبی، گوناگون است، بنابراین انتخاب مباحث نیز کار سختی است. خوب است مباحثی انتخاب شود که با رشته‌های تحصیلی دانشجویان مناسبتی داشته باشد.

مشکل دیگر، جامعیت این مبحث است. وقتی پسوند عمومی به فارسی اضافه می‌شود، همه‌ی مباحث ادبی و زبانی را شامل می‌شود. یعنی هر استاد باید در مورد شعر و نثر کهن و معاصر، تاریخ ادبیات، انواع ادبی و مباحث زبانی و بلاغی و حتی ادبیات جهان نیز اطلاعات کافی داشته باشد. زیرا تدریس ادبیات، صرفاً لغت معنی کردن یا زیبایی‌شناسی نیست، بلکه شاید مهم‌ترین مسئله‌ی تدریس ادبیات در دانشگاه، نقد و تحلیل ادبی است. تحلیل ادبیات هم بدون دانستن تاریخ و فلسفه و جامعه‌شناسی و روان‌شناسی ممکن نیست.

کتاب‌هایی که برای درس فارسی عمومی فراهم شده، فراوان و گوناگون هستند و هر یک مطابق معیارها و گرایش‌های علمی و ذوقی استادان محترم گردآوری شده است. برخی از آن‌ها جامع و مفصل هستند و بعضی مختصر. اما در این مجموعه، نگارنده کوشیده است تا هم‌چون درس زبان انگلیسی عمومی و تخصصی، برای درس فارسی عمومی نیز متونی از آثار ادبی گذشته و معاصر گرد آورد که نسبتاً سازگار و متناسب (از حیث موضوع و محتوا) با رشته‌های تحصیلی علوم پزشکی باشد و متونی از این دست در کتب کهن و معاصر فارسی کم نیستند. اما همین دیدگاه، برخی انتخاب‌ها را محدود کرده است. آشکار است که در همه‌ی آثار ادبی نمی‌توان نمونه‌هایی یافت که این هدف را تأمین کند. بنابراین متون برگزیده، بهترین و زیباترین از هر اثر ادبی نیستند. همچنین بخش‌هایی کوچک از کتاب‌های طبّی قدیم، برای آشنایی دانشجویان با تاریخ پزشکی و زبان و واژه‌ها و اصطلاحات پزشکی کهن، انتخاب شده است.

بنابراین با توجه به این که عنوان درس نیز «فارسی عمومی» است و هدف از تدریس آن آشنایی کلی با مفاخر ادبی ایران است، از آثار شعرا و نویسندگان، اگر متنی متناسب با هدف تألیف کتاب موجود بوده، آورده شده، و در سایر موارد، از بهترین و مشهورترین اثر هر نویسنده و شاعر، نمونه‌ای انتخاب شده است. پس ممکن است برخی متون، ارتباطی با رشته‌های علوم پزشکی نداشته باشند.

شیوه‌ی تدوین مطالب این کتاب، بر اساس ترتیب تاریخی است. از این رو که ادبیات همواره در تعامل با جامعه است و تغییر اوضاع سیاسی و اجتماعی، زبان و سبک را تغییر می‌دهد. علاوه بر آن، نگارنده بر آن است که تدریس موازی ادبیات و تاریخ و بررسی تحولات ادبی در بستر تاریخ، به درک و دریافت بهتر ادبیات و ایجاد یک فرا نگرش ادبی در دانشجویان کمک خواهد کرد. بنابراین در آغاز هر فصل، درمورد وضعیت سیاسی و اجتماعی ایران در روزگار حکومت‌های بزرگ توضیح داده شده، بعد ویژگی‌های شعر و نثر هر دوره یاد شده، سپس آثار شعرا و نویسندگان آن دوره به تفکیک شعر و نثر آمده است. همچنین در بخش‌های مختلف کتاب به تناسب متون برگزیده شده، در مورد انواع ادبی نیز توضیحات مختصری آورده شده است.

بخش پایانی کتاب به آیین نگارش اختصاص دارد و کوشش شده مباحثی که دانشجویان بیش‌تر با آن سرو کار دارند، مطرح شود.

یقیناً این کتاب نیز مشکلاتی دارد و نگارنده امیدوار است که استادان محترم انتقادات و پیشنهاد‌های خود را گوشزد فرمایند تا کاستی‌ها برطرف شود. نشانی پست الکترونیکی نگارنده این است: